

# PAPA RACINGER I NASLEĐE VOJTILE

Andrea RIKARDI  
(Andrea RICCARDI)

*Papa Jovan Pavle II znao je da objedini katolike. Geopolitičke premise njegove duhovne vizije. Ruski promašaj i kineska kriza. Univerzalna uloga Rima. Crkva naroda i poslušnosti. Odakle počinje Benedikt XVI.*

*K*ADA JE, POSLE IZBORA ZA PAPU, kardinal Jozef Racioner preuzeo ime Benedikt XVI, to je iznenadilo mnoge koji su očekivali dolazak Jovana Pavla III. O kardinalu Racioneru se dosta pisalo i govorilo – objavio je više publikacija, učestvovao na brojnim konferencijama, davao intervjue... Dakle, novi papa nije bio nepoznat kao što je 1978. godine bio Vojtila. Već ta činjenica može da nas udalji od ozbiljnih pretpostavki o pravcima njegovog daljeg rada. Preuzimanje novog mandata, kako duhovno, tako i praktično, vodi stvaranju novih sinteza. Stoga možemo očekivati iznenađenje u vezi sa novim odlukama koje će ovaj papa doneti.

Kao što je i sam Racioner izjavio, u svom prvom obraćanju javnosti posle izbora, biće to novine koje će uneti „skromni radnik“. Time je podsetio na Benedikta XV, papu radnika, strpljivog graditelja značajnih procesa u srcu Evrope uništene tokom Prvog svetskog rata. Bio je to evropski papa, koji je umeo da pruži nove i značajne smernice misionarskom radu crkve u svetu – i prema katoličkom istoku i prema Kini.

Papa Racioner je Evropljanin, rođio se i živeo u Nemačkoj, potom dugo, skoro 24 godine radio u Rimu, a sada će, kao i Benedikt XV, morati da se bavi svetskim problemima. On je hrišćanin koji se poziva na učenja Svetog Benedikta, čije je monaško i duhovno nasleđe ostavilo dubok trag na evropsku civilizaciju, dajući centralni značaj veri i liturgijskom životu.

## Odakle Benedikt XVI nastavlja put

Još su nam pred očima mase okupljene oko tela Pape Jovana Pavla II – bio je to prizor neviđen u čitavoj istoriji Katoličanstva i Rima. Svedočanstvo neverovatne popularnosti pape Vojtile, poslednjeg velikana XX veka, vremena u kojem su vodećoj

klasi – i političkoj i crkvenoj – takve ličnosti i te kako nedostajale. Zato je smrt pape Jovana Pavla II i izazvala takav osećaj praznine. I mada se često govori o krizi hrišćanstva, svi oni ljudi koji su se okupili oko mrtvog pape, zapravo su demonstrirali i svoju vezu sa Crkvom? To znači da, i ako možemo da govorimo o krizi, ne možemo da govorimo i o kraju hrišćanstva. Jer, kriza inače dovodi do obnove, ako ne i do jačanja.

Veličina pokojnog pape je u tome što je umeo da objedini sve, i to ne u federalnom smislu; rasprodajom delova istine ili Jevanđelja, redukovanjem ili dodavanjem. Vojtila nije napravio sintezu. Ostao je veran sebi, govorio je o svojim vrednostima. To je privuklo i objedinilo najvernije, verne, poluvernike i nevernike: on je izmislio ekumensku metodu koja je u suprotnosti sa metodom sinteze. U suprotnosti sa Ujedinjenim nacijama. A ipak, na Trgu sv. Petra, njegovoj sahrani su prisustvovali šefovi država Ujedinjenih nacija, kao i ujedinjeni poglavari hrišćanskih crkava. Do sada u istoriji nije zabeleženo da Patrijarh Konstantinopolja, ili etiopski Patrijarh, ili grčki vladika, prisutvuju sahrani jednog Rimskog biskupa.

Mnogi su možda zaboravili da papa Jovan Pavle II na početku svog mandata nije bio popularan. Još pamtim reči jednog italijanskog kardinala koji je, posle papinog govora o italijanskom katoličanstvu komentarisao: „Ovaj će nas papa sve pretvoriti u Poljake!!!“

Naš katolički kler, ne govorim o običnim ljudima koji su uvek voleli Vojtilu, zamerao mu je nedostatak spremnosti za kompromis, osećaja za složenost pojedinih situacija i manjkavost u razlučivanju istih. Isto tako, pamtim 1979. godinu, kada mu je Helder Kamara, poznati brazilski biskup siromašnih, u svom gradu Pueblo uputio sledeće reči: „Sveti Oče, ne zaboravite da svet nije jedna velika Poljska.“

Malo njih se seća i da Papa Jovan Pavle II, na početku svog pontifikata, nije imao veliku podršku medija. Naročiti problem su mu predstavljali anglosaksonski mediji. Međutim, Jovan Pavle II je iz dana u dan radio na svojoj popularnosti, polazeći od nasleđa velikog pape Pavla VI, koji takođe u početku nije bio naročito popularan. Štaviše, Jovan Pavle II nije promenio ništa u odlukama Pavla VI, već je formu koju je njegov prethodnik samo naznačio, ispunio novim sadržajem.

Nasleđe pape Vojtile iznenadilo je i same kardinale okupljene na poslednjoj konklavi u Vatikanu. Samo dvojica njih su, naime, znali koliko je značajan izbor Rimskog biskupa, jer su 1978. godine učestvovali na dvostrukoj konklavi.

Za ostale je to bilo novo i važno iskustvo, jer je trebalo izabrati papu, koji će morati da se nosi s popularnošću Jovana Pavla II. Štaviše, ta popularnost je postala obavezujuća za Crkvu u celini.

Naravno, Crkva još nije do kraja shvatila Vojtilinu poruku. Istina je da u crkvenoj zajednici ima manje unutrašnjih sukoba, ali ima i delova Crkve koji se kreću nezavisno. Nasleđe Vojtile je nesleđe vere, ali i kreativno tumačenje II Vatikanskog koncila.

*Do sada nije u potpunosti shvaćen značaj njegovog insistiranja na širenju Jevandelja. A upravo je to bila strast njegovog života: širiti veru, govoriti o Bogu i Jevandeu ljudima, usmeravati vernike ka molitvi. No, Vojtila je bio i papa dijaloga ili bolje rečeno, susreta među ljudima. Ukratko, identitet i dijalog su iskustva koja je ostavio i koja će Benedikt XVI morati da nastavi.*

*Harizma Jovana Pavla II je uspevala da natkrili i reši probleme crkve. On nije vero- vao u reformu crkvenih struktura. Sećam se da mi je jednom, govoreći o vaticanskoj kuriji, rekao: „Da sam se bavio tim problemom, ne bi mi ostalo vremena da uradim sve ono što sam morao i što sam na kraju i uradio.“ To ne znači da je potcenjivao Rim i kurijalni aparat, svoje bliske saradnike. Samo je postojalo nešto što je bilo urgentnije: predavanje Jevandelja, susreti s ljudima, kako bi ostavio simbolički trag na svim meridijanima sveta. Kuriji je bio dovoljan sistem koji je postavio Pavle VI. Mada je možda preterano reći da Jovan Pavle II nije upravljao – jer, on jeste izvršavao svoje zadatke „glavnog rukovodioca“ kurijalnog aparata – njegova strast je ipak bila negde drugde.*

*Uveren sam da je „model“ Vojtile, zapravo, neponovljiv. On nije bio izabran zbog svoje harizme, već zato što je bio izraziti i iskreni vernik. Izabran je u periodu u kojem nije bilo sasvim jasno šta znači biti katolik, naročito na zapadu. O tome su raspravljali takozvani progresisti i konzervativci. A onda je stigao katolik iz Poljske i koncila, koji je od svog prvog pojavljivanja u javnosti pokazao da ima i ume da iskoristi harizmu.*

*Izabrati sličnog papu bila bi parodija, to bi delovalo kao da je izabran neko ko treba da odglumi Vojtilu. Ali Crkva je i ovog puta izabrala papu prema modelu o kojem je govorio papa Ronkali kada je, 1953. godine napustio nuncijaturu u Parizu. Obraćajući se predsednicima saveta IV Francuske Republike, Ronkali je tada izjavio: „Nadam se da ću vam ostati u uspomeni kao dobar, mudar sveštenik.“*

*Po tome će se ceniti i naslednik Jovana Pavla II: kao sveštenik koji veruje, dobar čovek i mudar pastir. Ubrzo će se pokazati da li ima i harizmu.*

## DUH NACIJA

*Jovan Pavle II je bio „geografski“ papa. Jednom prilikom je u razgovoru s novinari- ma izjavio: „Ja uvek živim u toj dimenziji, krećem se mislima oko zemaljske kugle.“ Zatim je dodao: „Papa mora da ima svest o duhovnoj geografiji. O geografiji u kojoj su označene zemlje, mesta sa manastirima i hramovima posvećenim Bogorodici.“ Vojtila je u izvesnom smislu bio geograf – mistik. Njegova crkvena i duhovna geopolitika bila je prevashodno vezana za kontinente: Afrika, Amerika, Azija, Evropa za njega nisu bile tek akademske definicije, već realnost.*

*Evropa, pre svega. Posle De Gola, Vojtila je bio prvi koji je istinski poverovao u mogućnost ujedinjenja Evrope. Evrope, koja bi opet disala „punim plućima“ – kako je govorio – i koja bi bila u stanju da obori gvozdenu zavesu što je gušila njegovu domovinu. Kao nadbiskup Krakova osećao je tu zavesu kao pretnju za opstanak. Njegova diokeza je bila u centralnoj Evropi, u bivšoj austrougarskoj imperiji, koja je bila i ostala deo njegovog kulturnog miljea. Kad se kaže da je Vojtila došao iz daleka zaboravlja se da je pre jednog i po veka Krakov bio deo istog državnog entiteta u kojem su se nalazile i regije Lombardija i Veneto. Došao je izdaleka, u smislu da je njegova domovina bila s one strane gvozdene zavese, ali se ne može reći da je bio stranac. Poštovao je imperije i višenacionalne države. Kad je carica Zita, supruga poslednjeg potomka habsburške carske porodice, bila u poseti Vatikanu, papa ju je ispratio do lifta, što inače nije običaj. Na čuđenje svoje gošće, Vojtila je odgovorio: „Želim da ispratim caricu za čiju se vojsku borio moj otac.“*

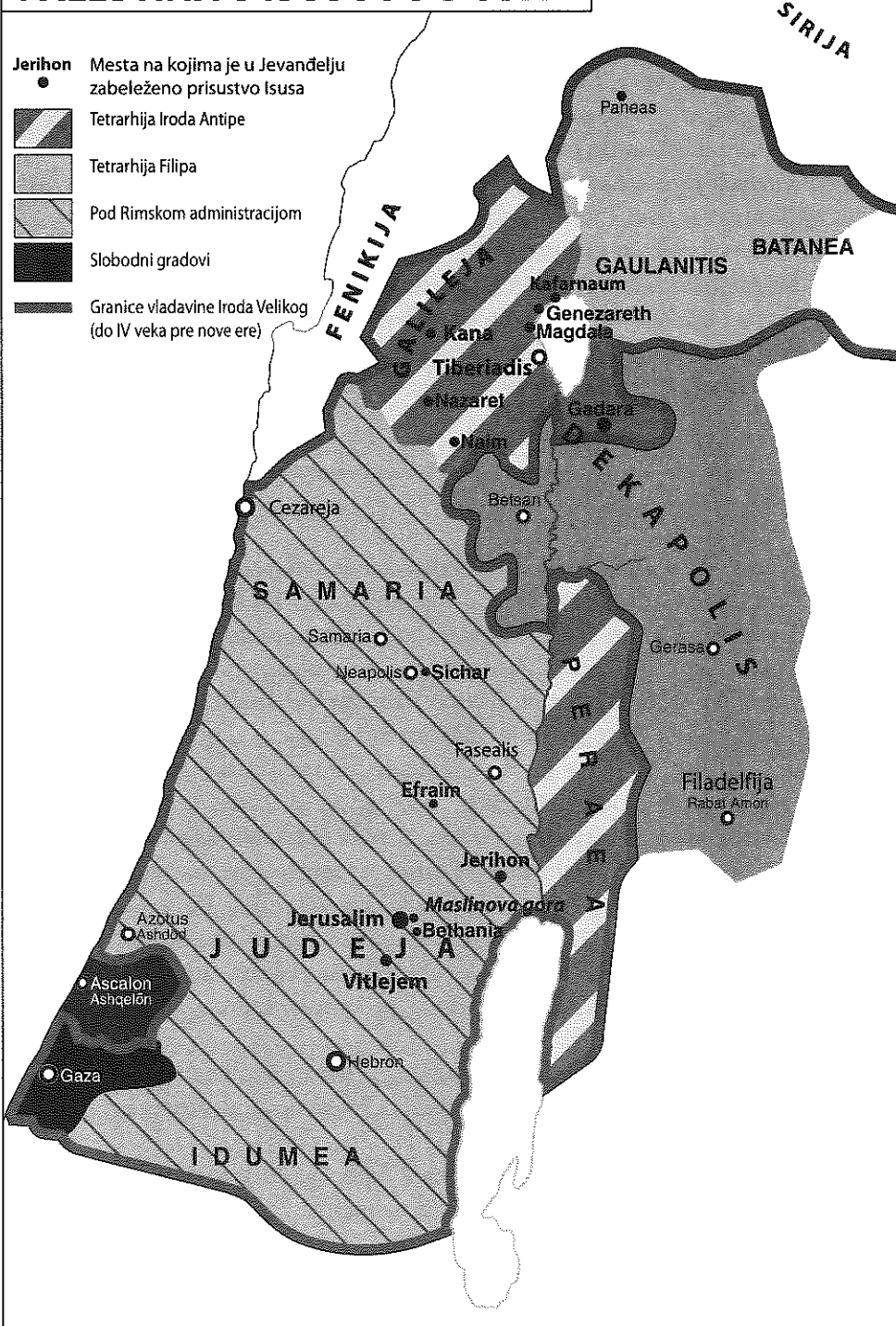
*Dakle, govorimo o papi iz Poljske, ali pre svega o habsburškom papi. Što ne znači da je zbog toga bio manje patriota – naprotiv. Ponosno je u svetle trenutke istorije svoje zemlje ubrajao činjenicu da je Poljska, zajedno s drugim nacijama s tog prostora, pripadala jagelonskom komonveltu. Bio je Poljak, ali ne rusofobičan već svestan značaja Rusije i umeo je da se obraća Istočnoj Evropi kao Sloven.*

*Jovan Pavle II je verovao u teologiju nacija. U tom smislu se može reći i da je bio italijanski patriota – u periodu kad ni sami Italijani nisu verovali u svoju zemlju. Povodom secesionističkih struja u stranci Lega nord, jednom je, ražestivši se, rekao: „A šta čini vlada? Zar samo ja verujem u ideju o važnosti da se sačuva jedinstvo Italije?“ Pored Italije i, naravno, svoje domovine, Jovan Pavle II je naročito voleo Francusku. Francuski je bio prvi strani jezik koji je učio pre nego što će doći u Italiju. Kao mlad sveštenik, želeo je da, pošto poseti Italiju, upozna i Francusku. Iako su Francuzi, u svom laicizmu, sa sumnjom gledali na poljskog papu, vremenom su i oni podlegli uticaju njegove harizme. Jedan od poslednjih pisanih dokumenata Vojtile je pismo upućeno francuskim biskupima u kom izjavljuje da prihvata laicizam; i povodom stogodišnjice od donošenja francuskog laičkog zakona, odlučuje da ga prihvati unutar šire hrišćanske vizije.*

*Jovan Pavle II je, dakle, verovao u nacije i njihovu istorijsku i kulturnu osnovu, mada je smatrao da treba da budu deo širih sistema, odnosno, verovao je u višepolarni svet. Katolička crkva je oduvek zazirala od snažnog uticaja jedne imperije. Kada je vizantijska imperija bila najsnažnija, papa se okrenuo Francima i krunisao Karla velikog u crkvi Svetog Petra. Na isti način se postupalo i sa drugim imperijama koje su težile apsolutnoj hegemoniji. Uostalom, i sama Katolička crkva sebe smatra imperijom. Pio XII je u govoru održanom 1946. godine, koji bi i danas valjalo geopolitički analizirati, objašnjavao svoje shvatanje imperije, ne u uobičajenom smislu, već kao kuće svih naroda koji u njoj žive i od kojih nijedan nema primat.*

# PALESTINA U ISUSOVO DOBA

- Jerihon** ● Mesta na kojima je u Jevandelju zabeleženo prisustvo Isusa
- ▨ Tetrarhija Iroda Antipe
- ▨ Tetrarhija Filipa
- ▨ Pod Rimskom administracijom
- Slobodni gradovi
- Granice vladavine Iroda Velikog (do IV veka pre nove ere)



*U kontekstu duhovne geopolitike Jovana Pavla II, istorijska Azija je ostala jedna ogromna „crna rupa“. Pravi promašaj. Počevši od Bliskog istoka, hrišćani sve više napuštaju Isusovu zemlju. Jedan od razloga zbog kojih Vojtila nije prihvatao tezu o sukobu civilizacija bio je i strah da će hrišćani sa istoka „izvući deblji kraj“. Zato se toliko zalagao za dijalog sa muslimanima. Veliki papin uspeh bilo je to što je islamskom svetu dokazao da postoji i druga strana Zapada i da to ne mora nužno da bude američki zapad. Katolička crkva je globalizovana stvarnost, ali alternativna i decentralizovana u odnosu na onu američkog tipa. A i kada je reč o interesima: u katoličkoj geopolitici je, na primer, Afrika vrlo značajna oblast.*

*Isto tako, Vojtila je smatrao da treba uvažiti značaj Libana, jer je to zemlja sa slobodom štampe i dijaloga, sa snažnijom demokratijom u odnosu na bilo koju drugu arapsku državu i zemlja u kojoj su ponekad raspisivani izbori. S druge strane, on je bio uveren da manjine na Bliskom istoku predstavljaju faktor slobode i pluralizma.*

### *Jesu li Kina i Rusija obećane zemlje?*

*Najveći problem u Aziji ostaje Kina. Taj problem je kulminirao 2000. godine kada je, 1. oktobra, za nacionalni praznik Narodne Republike, Vatikan proglasio kineske mučenike svecima. Vlasti u Pekingu ocenile su taj čin zlobnim, mada ja mislim da je bio u pitanju čist nesporazum. Zatvorenost Kine prema papi za njega je oduvek predstavljala bolnu tačku. Kada sam, avgusta 2004. godine, vodio kinesku delegaciju koja je došla u posetu papi, jedan od članova mu se obratio rekavši: „Očekujemo da ćete posetiti Kinu.“ Vojtila se trgao i odgovorio: „Iz vaših usta u Božje uši.“ Tome se nadao sve do kraja svojih dana. Sada ostaje da se mi nadamo da će Benedikt XVI uspeti da ispuni želju svog prethodnika. Tokom tadašnjih razgovora o papinoj poseti Kini, naši sagovornici su izražavali strah od mogućnosti da se ponovi ono što je papa učinio u Poljskoj, tojest, da poljulja aktuelni režim. Moj odgovor je bio da se u to vreme Jovan Pavle II u Poljskoj borio protiv stranih vlasti (filosovjetskih). Iako je ova primedba donekle zadovoljila predstavnike Pekinga, još postoji bojazan da posle uspostavljanja diplomatskih odnosa sa Tajvanom, Sveta Stolica zagovara fragmentaciju kineske imperije.*

*Episkopalni izbori su bili manje problematična tema i naši sagovornici više nisu insistirali na svojim primedbama na neophodnost imenovanja katoličkih biskupa isključivo u Rimu.*

*Odsustvo pekinške delegacije na sahrani Pape Vojtile pripisuje se isključivo dolasku predstavnika Tajvana u Rim. Ali odnos sa vladom Tajpeja je, između ostalog, nešto što pripada prošlosti. I sam kardinal Sodano je podsetio da će onoga dana kad Sveta Stolica bude otvorila svoje sedište u Pekingu, prirodno, nuncijatura u Tajpeju biti preseljena u Narodnu Republiku Kinu.*

*U poslednje vreme bilo je ipak dosta malih ali ohrabrujućih gestova od strane Kine, koji ukazuju na nameru otvaranja i na to da su Kinezi shvatili da napredno kapitalističko društvo kakvo žele da izgrade ne može da se razvija bez duhovnih vrednosti. I da je stoga suzbijanje religija neprihvatljivo jer one doprinose razvoju, harmoniji i društvenoj stabilnosti. Naročito u izrazito sekularizovanom kontekstu kakav predstavlja kinesko društvo danas.*

*Još jedan od neispunjenih zadataka iz Vojtilinog mandata je Rusija. U svom odnosu sa Moskvom Jovan Pavle II je „platio“ zbog činjenice da je poljskog porekla. Stoga je morao da reorganizuje katolicizam u postsovjetskom kontekstu. Njegov mandat je zaključen negativnim bilansom nakon dijaloga sa Patrijarhom moskovskim i cele Rusije. Ali taj promašaj može biti polazna tačka za papu Racingera u potrazi za dijalogom sa predstavnicima Pravoslavne crkve, ako ni zbog čega drugog, onda zato što nije Poljak. Vojtila je smatrao da se katolici psihološki razlikuju od pravoslavnih naroda iako bliskih Rimu po doktrini; a da za protestante važi suprotno. On je posvećivao veliku pažnju Patrijaršiji u Kostantinopolju. Verujem da se tokom svoje posete Rumuniji, ozbiljno pitao da li da primi pričešće tokom pravoslavne liturgije. Nijedan drugi papa nije do sada pokazao toliko razumevanja za Pravoslavnu crkvu. Vojtila nije želeo jurisdikciju nad pravoslavnim crkvama već jedinstvo s njima.*

*Imenovanje katoličkih biskupa u ruskim dijokezama, što je posebno naljutio Patrijarha Alekseja II, nije bio pokušaj osvajanja ili preobraćanja, već izraz potrebe za kontrolom nad ono malo katolika što ih je ostalo u Ruskoj federaciji.*

*Duboko verujem da je katoličanstvu potrebno pravoslavlje kao što je i pravoslavlju potrebno katoličanstvo. Jer, dok pravoslavlje poziva na duhovne izvore vere, katoličanstvo pridaje značaj društvenoj dimenziji. Što znači da neka vrsta osmoze već postoji i da je treba negovati. Mislim da će to biti jedan od najinteresantnijih izazova za novog Papu.*

*Pored dijaloga između zapadnih i istočnih hrišćana u kontekstu Ruske imperije, najpre u njenom sovjetskom, a zatim i današnjem obliku, Vojtila je imao poseban odnos s Gorbačovom. Moglo bi se reći da je to bila razmena mišljenja između pape i imperatora Istoka. Čini mi se da odnosi, najpre sa Jeljcinom a zatim i sa Putinom nikada nisu dostigli taj nivo. Osnovni geopolitički stav Vojtile bio je da je Rusija bila i da će uvek biti značajan deo Evrope. Kad je pominjao „pluća“ našeg kontinenta, to se odnosilo na latinitet i pravoslavlje, na zapadnu i slovensku Evropu.*

## *Američka Imperija*

*Vojtilini odnosi sa anglosaksonskim svetom su bili naročito složeni. U određenom smislu možemo reći da se papa pribijavao približavanja zapadnih katolika*

anglikanstvu. Tokom svojih brojnih putovanja u Ameriku, gde se više puta sukobio sa liberalnim svetom, ponavljao je da nema slobode bez istine.

Anglosaksonski svet za njega je predstavljao problem. Liberalni mediji mu nikada nisu oprostili konzervativne moralne stavove, zbog čega je bio oštro kritikovan i optuživan. S druge strane, znao je svojom harizmom da se suprotstavi fenomenu neoprotestantizma, tojest, širenju više manje evangelističkih sekti. Nije slučajno što ni jedna njegova poseta SAD nije bila naročito uspešna.

Sa političkog stanovišta najpozitivniji odnos Vojtila je verovatno ostvario sa Reganom; bila im je zajednička namera da emancipuju Istočnu Evropu od komunizma. Karter je shvatio njegovu poruku o ljudskim pravima, ali je strahovao da će latinoamerički katolicizam dovesti do jačanja levičarskih snaga i u SAD. Svakako, Jovan Pavle II je odbio teologiju oslabadjanja, ali je verovao u hrišćansku oslobodilačku silu u pravom smislu – kao u Poljskoj, u Čileu i na Filipinama. Verovao je u neophodnost pacifističke tranzicije od diktatorskih režima ka demokratiji koja se u mnogim latinoameričkim zemljama vremenom i ostvarila. Jednom prilikom papa je rekao Frosaru: „Izgledalo je da samo još jedan rat može da poljulja evropsko uređenje proisteklo iz Drugog svetskog rata, no ipak, ovi konflikti su prevaziđeni bez nasilja...“ Sa Bušom, ocem i sinom, otvorena je kriza zbog ratova, najpre kuvajskog 1991, a zatim iračkog 1993. Poljski papa nije bio potpuni pacifista. To, pored ostalog, potvrđuje i njegov stav prema intervenciji na Kosovu. On nije bio blizak Gandiju, ali nije ni olako shvatao teorije o pravednom ratu. Njegovo užasavanje prema ratu bilo je iskonski duboko. Bilo je to užasavanje poljskog mladića koji je video prijatelje kako ginu i koji se do kraja pitao zašto to nije bila i njegova sudbina. Povodom ratova oba Buša, naročito povodom rata u Iraku, papa se suprotstavio jer nije prihvatao tezu o sukobu civilizacija. Nije želeo rat između Zapada i Istoka. To neprihvatanje je, zapravo, duboko ukorenjeno u katoličanstvu, jer se ono ne identifikuje ni sa jednom civilizacijom posebno. A i ako se identifikuje, to čini s rezervom.

### *Italijanski karakter i univerzalna dimenzija*

Katolička crkva koju vodi novi papa – ukoliko se veruje Providenju – predstavlja univerzalnu realnost u svetu globalizacije. Jovan Pavle II je istovremeno bio i protivnik i korisnik (kada je reč o medijima) globalizacije. Tokom sahrane mogli smo da vidimo na trgu Sv. Petra skup predstavnika globalizovanog sveta i univerzalne crkve, dva sistema koji će ubrzo morati da se podele – recimo, čim novi papa bude postavio pitanje Afrike i oblasti Trećeg sveta gde je katolička vera u ekspanziji.

Međutim, i univerzalnu crkvu razjeda nacionalizam. Ne radi se samo o klasičnom nacionalizmu koji je doveo do Prvog i Drugog svetskog rata, već o specifičnim crkvenim nacionalizmima. Imali smo prilike s tim da se upoznamo na Balkanu, gde



je bilo izrazito teško različite nacionalne aspiracije uskladiti sa univerzalnim duhom katoličke crkve. Naravno, postoje i drugi nacionalizmi, kao i afrički etnicizmi i drugi oblici podela. To je, možda, jedan od najvećih problema za papu i čitavo crkveno uređenje na početku novog milenijuma.

Postoji i jedna delikatnija dimenzija toga koja predstavlja još veću pretnju. Radi se o pitanjima vezanim za akulturaciju na način kako je to tumačio apostol Pavle ili, u drugim vremenima, Mateo Riči. To su problemi koji se danas postavljaju na drugačije osnove, ali je u suštini reč o riziku skrivanja nacionalizma pod etiketom akulturacije. Na taj način se sužavaju horizonti i to lako može odvesti u skučenost fundamentalizma.

Sve to ne treba tumačiti apstraktno. Jovan Pavle II nas je naučio da internacionalizacija Pavla VI ima svoje granice: sam čin uključivanja Brazilca ili Gabonca u kuriju ne znači da crkva automatski ostvaruje univerzalnost.

S druge strane, poslednjih godina smo svedoci povećanja broja Italijana u kuriji. Rim je, s papom Jovanom Pavlom II, postao centar katoličanstva i susreta religija, više nego ikad pre. Ne bez razloga, Vojtila je voleo da se predstavlja kao biskup Rima i da insistira na svojoj primarnoj odgovornosti, a tek potom na ulozi vođe univerzalne Crkve.

Rimski faktor, potpm italijanski, pa evropski, su uvek zauzimali centralno mesto u duhovnoj geografiji poljskog pape tokom njegovih poseta drugim zemljama. Naravno, bio je svestan značaja koji ima južni deo sveta, ali nije smatrao da budućnost crkve leži u Trećem svetu. Otuda i proističe ideja da Rim predstavlja sintezu i srž katoličanstva. Naročito u globalizovanom svetu koji se uvek nalazi na ivici sukoba civilizacija.

Benedikt XVI možda neće putovati koliko i Vojtila, ali će morati da se posveti oblikovanju ovog svetog grada katoličanstva, koji se, za razliku od Meke ili Jerusalima, nalazi u demokratskom društvu i u dobrim je odnosima sa državnom italijanskom vlašću, koja nema nikakve namere da se koristi crkvom ili, pak, da je kontroliše.

Rizik od pritiska centrifugalnih sila postoji. U pojedinim oblastima u svetu, kao na primer u Africi, suočavamo se s tim da sveštenici osnivanju sekte, ili da se do te mere sažive sa lokalnom kulturom da zaboravljaju na sopstveno katoličko obeležje. Jedan od načina za suzbijanje tih centrifugalnih tendencija mogla bi biti i izgradnja kontinentalnih entiteta u pravom smislu te reči, koji bi približili nacije i diokeze koje pripadaju istim geografskim regionima; po uzoru na primer Sinoda biskupa koje je promovisao Jovan Pavla II.

Drugi značajan geopolitički aspekt zavisice od sposobnosti novog pape da uspostavi dobre odnose sa patrijarsima hrišćanskih crkava. Nekad se pitam kakav je smisao nacionalnih crkava u epohi globalizacije. Zajednički je interes svih hrišćana da se suoče s tim pitanjem jer zbog krize pojedinačnih nacionalnih crkava ispašta univerzalna Crkva. Ispaštaju svi hrišćani. A papa Jovan Pavle II nas je naučio da raz-

*mišljamo o sudbini katoličanstva kao sudbini čitavog hrišćanstva. Jedan ruski pravoslavni mitropolit mi je nedavno rekao da je to prva konklava bliska pravoslavicima.*

## *Papina Agenda*

*Papa Jovan Pavle II imao je običaj da kaže da se pravi biskup vidi onda kada se nađe ispred oltara. Naime, liturgija, biblija i duhovnost, su izvori hrišćanskog života. I na tome treba insistirati. Vojtila je bio papa molitve. Takav bi trebalo da bude i njegov naslednik.*

*Papa Racinger ne može da izbegne upravljanje crkvom. Treba preneti katoličkom svetu značajnu poruku Jovana Pavla II koja je ostala nedovoljno shvaćena. Drugi vatikanski koncil ostaje glavni scenario. Danas, međutim, na čelu crkve imamo generaciju koja nije učestvovala u prethodnom koncilu i stoga poseduje samo indirektno znanje o tome. Zato je, pre nego što se osmisli novi, potrebno do kraja sprovesti nasleđe Drugog vatikanskog koncila.*

*Upravljanje crkvom, znači i prihvatiti njenu složenost. Onaj ko želi da svede katolicizam na samo jednu dimenziju čini veliku grešku. Katolicizam se ne može svesti na geometrijsku i racionalnu formu. Ne radi se o jednoj duhovnosti, jednoj parohiji ili pojedinačnoj kulturi, o pokretu, crkvenom redu, ili o jednom čoveku. Jovan Pavle II je predstavljao otelotvorenje složenosti katoličanstva. Bio je papa blizak intelektualcima, univerzitetima, ali i papa narodnih hramova i masa, a povrh svega, papa molitve. Vojtila je shvatao katoličanstvo kao complexio oppositorum, tojest, složenost suprotnosti kojom treba upravljati tako da se ne svodi na prosti skup divergentnih sila.*

*Nije reč o naredbama, već o potrebi za razmenom misli. Svojom harizmom Jovan Pavle II je uspeo da uskladi više puteva. Novom papi će zato biti teže da u sebi sažme tu složenost. Osim toga, nema ničeg skandaloznog u tome da postoje različita mišljenja, jer svi mi imamo različita životna iskustva.*

*To opet ne znači da Crkva treba da ima demokratsko ili (većinsko) savetodavno uređenje. Crkva nije muzej, kao što bi to želeli konzervativci, ali nije ni institucionalno veće. Potrebno je biti poslušniji i izabrati smer koji će ostaviti trag u istoriji. A jednom kad se izabere, taj smer treba slediti.*

*(Prevela Adele Mazzola)*